

(Fortsættelse 68):

EN VIGTIG BESLUTNING

Imidlertid var det i maj 1945 begrænset, hvad offentligheden – og dermed jeg selv - fik at vide om de uhyrligheder, der var foregået i Nazi-Tyskland, så derfor vil vi her vende tilbage til den øvrige situation på det her omtalte tidspunkt.

Men tilbage til min lilleverden, hvor situationen i øvrigt var den, at "Fyrtøjet" desværre endnu var et godt stykke fra at være fuldt færdig, så man ville kunne programsætte dens urpremiere. Dels var tegnearbejdet, hvilket hovedsagelig ville sige optræk og farvelægning, og derfor også optagelse på trickbordet af de endnu ikke færdiggjorte scener, langt fra at være afsluttet. Desuden var lydarbejdet i form af indspilning af dialog og musik, samt mixning ikke færdig. Dertil kom tekniske forsinkelser som følge af, at Agfa-laboratorierne i Berlin var blevet ødelagt under bombardementerne af byen, og det tog tid at etablere forbindelse til det franske laboratorium Eclair i Paris, som kom til at stå for fremstillingen af de filmkopier af "Fyrtøjet", der skulle ud og køre i de danske biografer.

Få dage efter de euforiske og forvirrende befrielsesdage traf jeg den definitive beslutning, at jeg ville opsiges min stilling hos Dansk Farve- og Tegnefilm A/S, således at jeg kunne slutte arbejdet en uge ind i juni måned. Hen mod slutningen af maj, fortalte jeg Børge Hamberg om min beslutning om at ville holde op og prøve noget andet. Det syntes han faktisk var en dårlig idé, og han må åbenbart straks efter have fortalt det videre til Johnsen, for denne kom næste formiddag over på tegnestuen, hvor han som så ofte før stillede sig på siden af min stol og talte lavmælt til mig: "Jeg hører, at du vil slutte hos os! Men vil du ikke nok tænke over det, for der er da en hel del arbejde tilbage at lave, også for dig. Og desuden skulle vi jo gerne gå videre med nye tegnefilmprojekter og vil derfor nødtigt undvære dig!"

Disse ord følte jeg mig naturligvis beæret over, men min beslutning om at stoppe var uigenkaldelig. De to år med koncentreret og intenst arbejde bag lyspulten dag ud og dag ind, og ikke mindst det halve års overarbejde med en cirka 15 timers arbejdsdag, havde gjort mig moden for en forandring, næsten ligegyldig hvilken. Den opbrudsstemning, der efter befrielsen havde bredt sig i befolkningen, smittede desuden også af på mig, og jeg følte derfor stor trang til selv at føle mig 'befriet'.

Så vidt min erindring rækker, var jeg den første og foreløbig eneste af personalet hos Dansk Farve- og Tegnefilm A/S, der ønskede at slutte min ansættelse endnu før filmen var blevet gjort helt færdig. Derfor sagde jeg jobbet op, med virkning fra en uge ind i juni måned. Vel at mærke uden at vide,

hvad jeg derefter skulle foretage mig, bortset fra at forsøge på at færdiggøre min egen lille tegnefilm "Hvordan elefanten fik sin snabel". Men det er en anden historie, som jeg skal fortælle lidt mere om i det følgende afsnit.

Hvordan arbejdet på "Fyrtøjet" videre forløb, har jeg intet personligt kendskab til og vidste ikke noget om på det tidspunkt, for efter at være sluttet en uge inde i juni 1945 mistede jeg faktisk for en tid kontakten med Dansk Farve- og Tegnefilm A/S og personalet. Den eneste, jeg havde nær kontakt til, var bybudet "Pluto" alias Erik Nielsen, som snart efter også opsagde sit job hos firmaet. Men blandt andet gennem Karen Egesholm og Mona Ipsen har jeg erfaret, at optræks- og farvelægningsarbejdet fortsatte til et godt stykke hen på efteråret 1945. Bodil Dargis, født Rønnow, har fortalt, at der stadig var en del ansatte medarbejdere i 1946 i afdelingerne på Nørrebro, henholdsvis i lokalerne på Nørrebrogade/Blågårdsgade og i Stengade. Og fru Gerda "Tesse" Johnsen og Henning Ørnbak har hver for sig kunnet fortælle noget om, hvad der videre skete for og med Dansk Farve- og Tegnefilm A/S i de nærmest følgende år. Det skal vi som nævnt høre mere om i nogle af de næste afsnit.

Men nok så vigtigt for mange danskere var det på den tid, at biograferne igen frit kunne vælge at spille især amerikanske og engelske film, og sådanne blev overraskende nok da også sat på programmet allerede den 6. maj, i hvert fald i København. Denne dato har jeg desværre ikke dokumentation for biografrepertoiret, det har jeg derimod for den 12. maj, hvor der var flest amerikanske film på programmet, og alle film var repriser, som havde været spillet før. Det gjaldt både de engelske film, som var blevet forbudt opførelse i danske biografer af den tyske besættelsesmagt allerede ved besættelsens ikrafttræden 9. april 1940, og for de nye amerikanske film, der som påbudt udgik af repertoiret fra omkring 1942, mens de lidt ældre film blev udfaset og ophørte i løbet af det følgende års tid.

MIN TID EFTER "FYRTØJET"

Som allerede nævnt var jeg hen mod slutningen af maj måned 1945 begyndt at føle en tiltagende uro og trang til at beskæftige mig med noget andet end tegnefilm. Arbejdet op-levedes i stigende grad som at være spærret inde i en verden, jeg ikke længere fandt så fascinerende, som tilfældet havde været i de to forudgående år. Det var nok i høj grad stemningen fra de hektiske og euforiske befrielsesdage i begyndelsen af maj, der havde påvirket mit sind og gjort mig rastløs. Desuden var der stort set ikke mere animationsarbejde tilbage for mig at lave på "Fyrtøjet", hvilket føltes ejendommeligt, især i betragtning af, at de fleste af os havde knoklet fra morgen til aften, og i det sidste halve års tid tilmed arbejdet over alle ugens dage, i reglen til kl.22, undtagen lørdage, hvor vi kun arbejdede fra kl. 8 til 14, og søndage, som var

eneste fuld fridag. En stærk følelse af tomhed og uvished bemægtigede sig mit sind, så det næsten var umuligt for mig at koncentrere sig om det arbejde, der trods alt skulle gøres færdigt. Uden egentlig at tænke nærmere over konsekvenserne, og uden at rådføre mig med nogen, fattede jeg den beslutning, at arbejdet snart måtte være slut for mit vedkommende

Da jeg meddelte dette, først til Børge Hamberg og siden til direktør Johnsen, protesterede de begge og sagde: "Tænk dig nu om, Harry! Det er jo her, du hører hjemme!" Men egenrådig som jeg var og altid havde været, lyttede jeg ikke til de to mennesker, der mente mig det godt. I følge både Hamberg og Allan Johnsen kunne jeg have deltaget i forskelligt af det arbejde, der endnu resterede på filmen, men jeg valgte altså at sige op med den uges varsel, jeg havde i henhold til mine ansættelses-vilkår. Det var dog ikke nogen rar eller behagelig dag, da jeg en uge ind i juni 1945 skulle sige farvel til mennesker, som jeg havde kendt og arbejdet sammen med i de foregående to år. Da jeg den dag cyklede hjem, følte jeg mig både bedrøvet og lettet på samme tid, men samtidig uvis på, hvad der herefter skulle ske i mit liv. Men terningerne var kastet, og det havde jeg selv gjort. Jeg så trods alt fremtiden i møde med ukuelig optimisme.

Min mor blev naturligvis alvorligt bekymret på egne og mine vegne, da jeg fortalte hende om min beslutning, men hun kendte mig godt nok til at vide, at jeg ikke var til at rokke, når jeg først havde bestemt mig for noget. "Men hvad vil du så lave?" spurgte hun ængsteligt. "Det finder jeg ud af!" svarede jeg rapt og afvisende, og tilføjede: "Der er jo endnu en del penge tilbage på min bankbog, så jeg vil se tiden lidt an, før jeg bestemmer mig til, hvad jeg vil!"

Da far kom hjem og hørte om situationen, rystede han på hovedet og sagde vrissent: "Nu gik det lige så godt, og du tjente gode penge! Men jeg er ligeglad med, hvad du nu vil beskæftige dig med, bare du betaler noget herhjemme og selv sørger for nyt tøj!" Så gik han ned i sit kælderværksted, som han havde indrettet efter at det relativt store kælderrum var ophørt med at skulle fungere som beskyttelsesrum. Her havde han altid et eller andet reparationsarbejde til at aflede tankerne, at kaste sig over. Det var først flere år senere, da forholdet mellem ham og mor kom ud i en langvarig krise, der endte med separation og skilsmisse, at han begyndte at dulme nerverne og sindets uro med et par øller eller tre om dagen.

Dengang både forstod og forstod jeg ikke min fars udsatte og pressede situation, men blev alligevel irriteret på ham. År senere kom jeg dog heldigvis til en bedre forståelse af min fars ikke altid lige nemme situation. Han havde alle sine dage måttet knokle fra tidlig morgen til sen aften, for at tjene til det daglige brød og de daglige livsfornødenheder til sig og sin lille familie, og især i

begyndelsen af 1930'erne tilhørte han i perioder den store skare af arbejdsløse landarbejdere og ufaglærte arbejdere, der især måtte bøde for den internationale økonomiske krise.

VITTIGHEDS- OG KARIKATURTEGNER

Efter at mit arbejde på langtegnefilmen "Fyrtøjet" efter mit eget ønske var ophørt i begyndelsen af juni 1945, kastede jeg mig en overgang over vittighedsgenren. Det gjaldt jo om at sikre sig en indtægtskilde, og da der indtil videre ikke var mulighed for at få beskæftigelse ved tegnefilmproduktion, måtte jeg altså finde på andre udveje. Inspirationen og tilskyndelsen til at tegne vittighedstegninger fik jeg af min gode og trofaste ven "Pluto" alias Erik Nielsen, som dels syntes, at min "streg" egnede sig godt til formålet, og som dels mente at vide, at det ville være let at afsætte vittighedstegninger til både aviser og ugeblade, og det viste det sig da også, at han havde fuldkommen ret i det. Men som den sædvanlige forsigtigper var jeg stærkt i tvivl, både om mine evner og om salgsmulighederne. Pluto foreslog derfor, at vi skulle lade det komme an på en prøve, idet jeg skulle tegne omkring en halv snes vitstegninger, som han så ville gå omkring til de forskellige bladredaktioner og tilbyde tegningerne til dagsprisen, som dengang var 12 kr. pr. stk. Han tilbød oven i købet at ville gøre det ganske gratis, indtil vi havde konstateret, om han havde haft ret i sin formodning. Om alt gik vel og der kom penge i kassen, skulle han have et mindre honorar for sit arbejde.

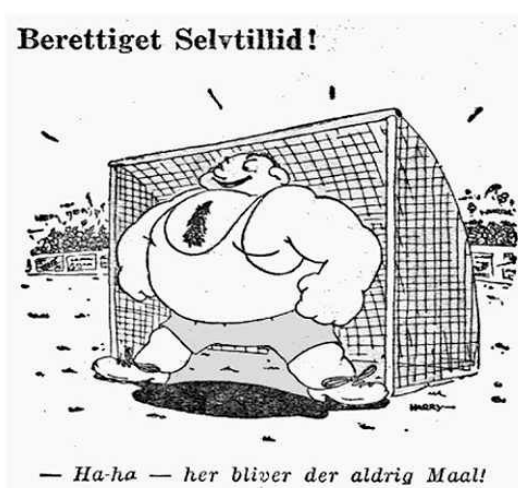
I de følgende dage satte han og jeg os sammen og fandt på nogle tekster, som vi selv mente var overraskende og sjove. Derefter gik jeg i gang med at illustrere teksternes indhold eller pointe så godt, jeg formåede. Det viste sig snart, at jeg - på trods af min altid nærværende kritiske sans - var i stand til at lave ikke så helt få færdige tegninger pr. dag, og det varede derfor kun et par dage inden vi havde omkring 8-10 tegninger klar. De var hver især tegnet med tusch på et A4 ark og tilføjet en lyseblå farve, som teknisk set ville blive omsat til såkaldt raster, der giver de sort-hvide tegninger en slags skyggevirkning eller som i hvert fald bryder den hvide flade og normalt gør en tegning mere "vægtig" og interessant.

Allerede fra første færd forsynede jeg mine vitstegninger med signaturen Harry, men brugte lejlighedsvis også signaturen -ry, eller Ry, som jeg dog havde anvendt tidligere, men som i al fald var inspireret af, at min kære morfar altid tiltalte eller omtalte mig som "Ry", der naturligvis var en forkortelse af Harry. Erik Plutos begejstring for mine tegninger kendte næsten ingen grænser, og det var derfor med stor entusiasme at han en formiddag i juli 1945 begav sig af sted med en mappe med mine tegninger under armen, for at henvende sig til flere af de bladredaktioner, som han mente der var mulighed for at sælge i

hvert fald enkelte af tegningerne til. Da han nogle timer senere vendte tilbage, viste det sig, at han havde solgt seks af mappens i alt 10 tegninger! Det var mere, end selv han i sin store optimisme havde forventet, så vores begejstring steg til uanede højder. Så vidt jeg erindrer, var det især Social-Demokraten, der var aftager af mine vitstegninger, men også Nationaltidende, der på et senere tidspunkt skiftede navn til Dagens Nyheder, aftog nogle stykker. Senere solgte vi også vitstegninger til andre aviser og til ugeblade, bl.a. Ude og Hjemme.

I sin søgen efter at udvide salgsmulighederne, kom Erik Pluto bl.a. også i kontakt med og solgte nogle vitstegninger til lokalavisen "Nørrebro Bladet", som havde redaktion på Nørrebros Runddel, mere præcist på Nørrebrogade 140, ovenover Handelsbanken. Redaktøren, som hed Helge Scheuer, havde interesseret spurgt til, hvem det var der lavede tegningerne og ytret ønske om at hilse på tegneren personlig. Det kom Pluto hjem og fortalte, og en dag ringede jeg derfor til redaktøren og aftalte, hvornår jeg skulle komme op på redaktionen.

Helge Scheuer viste sig at være en forholdsvis høj, lidt sværlemmet, kraftig mand på vel omkring et halvt hundrede år. Han virkede overmåde venlig og imødekommende og efter nogle indledende bemærkninger kom han frem til grunden til, at han havde ønsket at træffe mig. Det forholdt sig nemlig sådan, at han var leder af et privat teaterselskab, Helge Scheuers Teaterselskab, og hans avis, Nørrebro Bladet, arrangerede lejlighedsvis teaterture for bladets læsere til selskabets forestillinger på scenen i "Selskabet af 1864", der havde lokaler på Nørrevold, tæt på Nørreport Station. Mine vitstegninger, sagde han, havde givet ham den idé, at det ville forhøje læserpublikummets interesse, hvis bladets foromtale og anmeldelser af teaterforestillingerne blev ledsaget af nogle muntre karikaturtegninger af nogle af de medvirkende skuespillere.

De ovenfor viste tegninger, er nogle eksempler på de vitstegninger, som jeg tegnede og solgte til aviser og ugeblade i sommeren og efteråret 1945. Ikke den store tegnekunst, men habile tegninger af en 16-årig, som godt vidste, at han ikke var fuldbefaren som tegner. – Vitstegninger: © 1945 Harry Rasmussen.

Personlig var jeg dog ikke nær så opsat på tanken om at tegne teaterkarikaturer, som tilfældet var for Scheuers vedkommende, men udsigten til lejlighedsvis at kunne tjene en ekstraskilling, overvandt mine betænkeligheder. Dog ville jeg også i dette tilfælde lade det komme an på en prøve, hvilket redaktøren og teaterdirektøren i en og samme person syntes var en udmærket idé.

Helge Scheuers skuespillere var netop lige for tiden i gang med prøverne på et af de stykker, der skulle spilles, når sæsonen begyndte i september, og man stod over for at skulle prøve med kostumer på. Jeg husker ikke længere, hvilke skuespillere og hvilket teaterstykke, der var tale om, men kun, at jeg en aften mødte op i teatersalen på Nørrevold, hvor jeg efter bedste evne forsøgte at tegne nogle karakteristiske skitser af stykkets mest markante medvirkende. På grundlag af disse blyantsskitser rentegnede jeg så senere hjemme to-tre af skitserne, idet jeg fremhævede og overdrev de pågældende personers eller figurers udseende. Da jeg viste resultatet til Scheuer, var han umiddelbart begejstret og sagde, at han bestemt mente det ville more de pågældende skuespillere at se sig selv gengivet i så morsom karikatur.

Men som bekendt er der jo erfaringsmæssigt altid en slange i Paradis, og det viste der sig også at være i dette tilfælde. Scheuer havde nemlig en

redaktionssekretær, en journalist ved navn Fosmark, som var omkring 55-60 år, og som sjældent var i godt humør. Han var en lidt over middelhøj, mager mand med furede ansigtstræk, der forstærkede indtrykket af en mavesur og ofte gnaven og vranten person, som kunne minde lidt om prokuristen Hr. Vrisse, som jeg har omtalt under beskrivelsen af min tid som piccolo i Husejernes Abonnement. Fosmark var i så godt som enhver henseende den livskraftige og mentalt afbalancerede Scheuers modsætning, og han kunne selvfølgelig ikke lide mine karikaturer, som han fandt alt for overdrevne og meget lidt vellignende. Hans mening om mine tegninger havde en vis betydning, for så vidt som det var ham, der i reglen foromtalte og anmeldte de teaterforestillinger, Scheuers selskab opførte.

Det betød naturligvis et skår i min i forvejen moderate glæde, at anmelderen ikke syntes om mine karikaturtegninger, og det opvejedes bestemt ikke af de forholdsvis beskedne honorarer, jeg fik for tegningerne. Så vidt jeg husker, lå honoraret på omkring 15-20 kr. pr. tegning, men selv om det i 1945-priser var et beløb, man regnede med, var jeg dog fast besluttet på, at det ikke skulle være teaterkarikaturen, jeg ville bruge min tid, evner og kræfter på i fremtiden. Og min interesse for teatret som genre og kunstart rakte ikke til, at jeg ville engagere mig som teatertegner.

Imidlertid arbejdede jeg samtidig på at færdiggøre min egen produktion af tegnefilmen "Hvordan elefanten fik sin snabel". Arbejdet bestod dog i første omgang i, at key-animere så mange af filmens scener som muligt, og til at hjælpe mig med mellemtegningsarbejdet havde jeg den overordentligt venlige og hjælpsomme og et par år ældre Kaj Pindal. Ham havde jeg som tidligere omtalt lært at kende, da han, der dengang var gymnasieelev og omkring 17-18 år, altså et par år ældre end mig, lejlighedsvis kom på kortere visitter på tegnestuen i Fre-deriksberggade 28. Hans beskedenhed var på det tidspunkt nærmest legendarisk selvudslettende, hvilket vi var flere, der syntes var lige ved at være for meget af det gode. Ejendommeligt var hans beskedenhed også i betragtning af den karriere, han senere gjorde inden for international tegnefilm. Det var dog begrænset, hvor meget han kunne nå at mellemtegne for mig, for dels skulle han passe sit skolearbejde og dels søgte han også at få foden indenfor i tegnefilmbranchen. Han var mindst lige så bidt af tegnefilm, som tilfældet på det tidspunkt også var for mit vedkommende, men en stigende og nagende utilfredshed med mig selv og mine egne evner som animator og tegner, kom mig i vejen, og specielt som tegner af Disney-agtige figurer med afrundede, bløde former og runde øjne. Særlig de to sidstnævnte karakteristika kom efterhånden til at hænge mig langt ud af halsen, fordi jeg syntes mine figurer var karakterløse og rent ud sagt dårligt tegnede.

Men indtil videre fortsatte jeg med at tegne vittighedstegninger, som dels jeg selv og dels Erik Pluto og medlemmer af min familie bidrog med tekster til. Det honorar, man fik pr. tegning, varierede mellem 10-12 kr., hvilket faktisk var et meget pænt beløb i 1945. I den følgende tid arbejdede jeg intenst og ofte 10-12 timer daglig og næsten uden afbrydelser, hvorfor jeg nærmest sprøjtede den ene vittighedstegning ud efter den anden, så jeg til sidst ikke vidste hvad der var op eller ned. Men det var og har altid været min måde at arbejde på: intenst men i kortere varende perioder, efterfulgt af total fysisk og åndelig udmattelse, græsende til depression. I løbet af august måned fik jeg dog nok af både vitstegninger og animationstegninger, ja, faktisk oplevede jeg noget i retning af en åndelig krise, en personlighedskrise kalder man det vistnok indenfor psykologien eller psykiatrien, som så vidt jeg kan bedømme, bragte mig nær på randen af et nervesammenbrud. Tilværelsen virkede forvirrende og meningsløs på mig, og jeg vidste ikke længere, hvem eller hvad, jeg selv var og hvad det skulle blive til med mig.

Godt nok havde jeg fået en slags uddannelse som tegner og animator i løbet af de 2 år, jeg var beskæftiget hos Dansk Farve- og Tegnefilm A/S, men jeg havde jo ikke fået noget papir på det, og uddannelsen var som sådan ret værdiløs, så længe det stod så sløjt til med beskæftigelsessituationen i tegnefilmbranchen herhjemme, som tilfældet var på det tidspunkt. Der var ganske vist enkelte tiltag og tilløb til en egentlig tegnefilmproduktion i København, idet især tegneseriefiguren Ferd'nand's far, tegneren Mik alias Henning Dahl Mikkelsen, dels havde lavet nogle reklametegnefilm og dels et længere tegnefilmindslag i spillefilmen "Familien Gelinde" (1944), og endelig havde han lavet dansk tegnefilms kortfilm nummer to, "Ferd'nand på fiske-tur", der som tidligere omtalt havde premiere 30. oktober 1944, hvor den blev vist som forfilm til ASAFarcen "Bedstemor går amok".

(Dansk tegnefilms kortfilm nr.1 var Jørgen Müllers "Columbus" fra omkring 1933, men den havde jeg aldrig haft lejlighed til at se). Hvad jeg derimod ikke vidste dengang var, at Dahl Mikkelsen var i gang med sin næste Ferd'nand-film, "Ferd'nand på bjørnejagt", som fik premiere den 6. august 1945, hvor den vistes som forfilm til ASA-filmen "Panik i familien".

Det var den her ovenfor viste Disney-inspirerede tegnestil, der efterhånden var kommet til at hænge mig ud af halsen. På det her omtalte tidspunkt havde jeg tegnet og animeret temmelig mange scener med disse figurer i min egen lille og ambitiøse tegnefilm "Hvordan elefanten fik sin snabel". Hvad der kom ud af den utilfredshed, vil senere fremgå af hovedteksten. – Tegning: © 1944 Harry Rasmussen.

Der var imidlertid også en anden tegner, Erik Rus Christensen, der en kort overgang i 1945 ernærede sig som underleverandør af reklametegnefilm til Bergenholz Reklamebureau. Desuden forsøgte han sig med selvstændig produktion af korte underholdningstegnefilm, men uden større held. Erik Rus havde tidligere været ansat hos VEPRO og senere hos Hans Held i Berlinforstaden Potzdamm, og endnu senere, om end kun et par måneder, som key-animator på "Fyrtøjet". Kaj Pindal arbejdede en kort overgang for Erik Rus, men var dog ikke fast ansat hos denne, idet "firmaet"s økonomi ikke tillod det. Pindal forsøgte sig derefter på egen hånd og havde større held med sig, men herom senere.

Hovedteegnerne fra "Fyrtøjet", Finn Rosenberg, Børge Hamberg, Bjørn Frank Jensen, Kjeld Simonsen, Preben Dorst, Otto Jacobsen og Frede Henning Dixner, som i løbet af sommeren og efteråret 1945 efterhånden blev ledige, lykkedes det heller ikke umiddelbart at få ny beskæftigelse inden for den hjemlige tegnefilmproduktion. Hamberg, Bjørn og Simon skulle dog senere få chancen for en studietur til London, hvor ex-Disney animatoren og instruktøren David Hand, der havde været supervising director på "Snehvide" og "Bambi", havde slået sig ned som supervising director på filmmagnaten J. Arthur Ranks nystiftede tegnefilmsafdeling, Gaumont British Animation, hvor man producerede tegnefilmserien "Animaland".

Men omkring 1948 skulle flere af de ovennævnte tegnere og animatorer atter komme til at arbejde for Dansk Farve- og Tegnefilm A/S, som på det tidspunkt forsøgte sig med at starte produktionen af en ny dansk langtegnefilm, og endnu engang med forlæg i et af H.C. Andersens berømte børneeventyr, "Klods-Hans".

Der blev dog kun produceret en såkaldt pilot-film af omkring 10 minutters spillelængde, men et udvalg under Kulturministeriet, som havde betalt for pilotfilmen, var så utilfreds med resultatet, at filmprojektet efter flere forgæves forsøg på at få det finansieret, endeligt måtte opgives. Men mere herom senere.

Alt i alt så det derfor ikke for lyst ud for dansk tegnefilm i sidste halvdel af 1940'erne, og forresten heller ikke i det meste af 1950'erne, hvilket jeg skal vende tilbage til i kronologisk sammenhæng.

Det indvirkede forresten også betydeligt på min sindstilstand, at tyskerne ikke længere var der som den undertrykkende, truende og hæmmende magtfaktor, vi alle mere eller mindre havde næret angst for og frygtet i de fem år, besættelsen varede. Årsagen til angsten og frygten var borte, men bortset fra befrielsesdagens eufori, var angsten og frygten blevet en del af erfaringsgrundlaget for mine bedsteforældres, forældres og min egen generation. De to førstnævnte generationer havde tilmed også oplevet 1. verdenskrig, men stort set glemt erfaringerne fra dengang i 1920'-30'ernes optimistiske og urealistiske tro på, at der aldrig mere ville komme nogen storkrig.

(Fortsættes i afsnit 69)